

Gebiedsgericht werken in de veiligheidshuizen

De gebiedsgebonden aanpak van overlast en criminaliteit krijgt steeds meer aandacht bij gemeenten en ook door de veiligheidshuizen is deze manier van werken inmiddels omarmd. Niet geheel onterecht, zo lijkt het, want de aanpak van onveiligheidsproblemen - zelfs als het gaat om bovenlokale, georganiseerde criminaliteit - kan niet zonder lokale inspanningen.

Door: Frank van Summeren (MSc), drs. Rob Bogman en drs. Mark Rouw.

Inleiding

In deze notitie gaan we in op gebiedsgericht werken in de veiligheidshuizen. Allereerst wordt kort aandacht besteed aan de ontwikkeling die het Veiligheidshuis heeft doorgemaakt en de rol die gebiedsgericht werken hierin heeft gespeeld. Daarnaast wordt aan de hand van een drietal praktijkvoorbeelden uit Den Haag, Maastricht en Nijmegen weergegeven hoe gebiedsgericht werken binnen het veiligheidshuis concreet vorm kan krijgen.

Het Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis is “een lokaal of regionaal samenwerkingsverband tussen verschillende veiligheidspartners gericht op een integrale, probleemgeoriënteerde aanpak van criminaliteit en het bevorderen van de sociale veiligheid”.¹ Het is een ‘huis’ waarin diverse partnerorganisaties afkomstig uit verschillende disciplines, waaronder gemeente, justitiepartners, woningcorporaties en diverse zorg- en welzijnsinstellingen, gezamenlijk onder één dak werken. Dat betekent dat de aanwezige medewerkers hun eigen organisatie vertegenwoordigen op één gezamenlijke werkplek waar zij ook fysiek aanwezig zijn. Een belangrijk uitgangspunt van het Veiligheidshuis is dat de invulling van het beleid wordt bepaald op regionaal/lokaal niveau, waardoor de aanpak kan worden afgestemd op de lokale veiligheidsopgaven, van jongerenoverlast tot radicalisering. De gemeente vertolkt een sleutelrol bij de aanpak van deze problemen, zij organiseert en regisseert de samenwerking tussen de betrokken partners op buurt- en wijkniveau, meestal naar aanleiding van signalen uit het Veiligheidshuis.²

Gebiedsgericht werken in de veiligheidshuizen

Het gebiedsgericht werken heeft ook in het Veiligheidshuis haar intrede gedaan. Een aantal veiligheidshuizen ontwikkelt zich inmiddels in de richting van een breed interventiemodel met zowel een persoonsgerichte, groepsgerichte als gebiedsgerichte oriëntatie. In dit type Veiligheidshuis staat het netwerk voorop dat in staat is om flexibel in te spelen op actuele veiligheidsproblemen op wijk- of buurtniveau. Het probleem is leidend bij de keuze van samenwerkingspartners en de in te zetten interventies.

¹ COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, *Quick scan veiligheidshuizen*, 2008.

² Van Summeren, F.A.A., *Het Veiligheidshuis, samenwerken aan veiligheid*, Onderzoek naar de samenwerking tussen partnerorganisaties in een zestal veiligheidshuizen in de provincie Limburg, 2009.

Voor specifieke probleemgebieden worden binnen het Veiligheidshuis actieplannen opgesteld waarin persoonsgebonden en domeingebonden interventies worden beschreven die aan de samenwerkingspartners worden toebedeeld. Om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen moet ook voortdurend een afweging worden gemaakt op welk niveau problemen het beste kunnen worden aangepakt. Het ene probleem vraagt om een oplossing op straatniveau, terwijl het andere probleem vraagt om een oplossing op stadsniveau. Het interventiemodel kent hiermee een mate van flexibiliteit die het mogelijk maakt tijdig te kunnen inspelen op veranderingen in en om een gebied waarbij de situatie op dat moment en de problemen ervaren door bewoners, professionals en bestuurders centraal staan en het startpunt vormen voor eventuele interventies en maatregelen. Het Veiligheidshuis ontwikkelt zich op deze manier tot één van de belangrijkste hulpmiddelen voor het openbaar bestuur om invulling te kunnen geven aan het lokaal integraal veiligheidsbeleid.³

Figuur 1: de elementen van gebiedsgericht werken.

Drie voorbeelden uit de praktijk

VEILIGHEIDSHUIS LOKAAL OPEREREND TEAM IN DEN HAAG

Een voorbeeld waar gebiedsgericht werken succesvol wordt toegepast is het Veiligheidshuis Den Haag, waar hardnekkige problemen met overlast, probleemjeugd, geweld en criminaliteit gezamenlijk wordt aangepakt door gemeente, politie, Openbaar Ministerie, reclassering en zorg- en welzijnsinstellingen. Soms is overlast zo ernstig dat aanvullende maatregelen nodig zijn. In een dergelijke situatie kan door het Veiligheidshuis Den Haag een Veiligheidshuis Lokaal Operend Team (VLOT) worden

³ M. Rouw en R. Bogman, *De wijknavigator, samen met energie aan de slag*, 2010.

ingezet om binnen een korte periode gericht het probleem aan te pakken. Bij de samenstelling van het VLOT is het probleem leidend, op basis daarvan wordt bekeken welke partners en interventies nodig zijn om tot een oplossing te komen.

Een recent voorbeeld is de inzet van vier straatcoaches door het Veiligheidshuis op overlastgevende groepen in het stadsdeel Escamp. De straatcoaches spreken jongeren op straat aan op afwijkend, overlastgevend gedrag. Ook brengen zij jongeren in contact met gezinsmanagers, welke speciaal zijn aangesteld om de door de straatcoaches aangedragen jongeren (en hun gezin) te begeleiden met school, werk, huisvesting en/of financiële problemen. De verkregen informatie wordt door de straatcoaches gedeeld met andere partners, waaronder de politie en de gemeente. Zij kunnen op basis hiervan gericht actie ondernemen.⁴

JEUGD PREVENTIE PLATFORM IN MAASTRICHT

Een ander voorbeeld is het Jeugd Preventie Platform (JPP) dat zitting heeft in het Veiligheidshuis district Maastricht en tot doel heeft jeugdoverlast en -criminaliteit te voorkomen en terug te dringen. Betrokken partners zijn Trajekt, de gemeente, de politie, Bureau Jeugdzorg, jongerenwerkers, de leerplichtambtenaar, Bureau HALT, GGZ Kinder- en Jeugdpsychiatrie en de Raad voor de Kinderbescherming. In het JPP wordt onder regievoering door welzijnsorganisatie Trajekt informatie uitgewisseld tussen de betrokken partners die in de wijk actief zijn en worden heldere afspraken gemaakt over de aanpak van actuele problemen en overlast in de wijk. Ook worden risicjongeren in beeld gebracht, waarna (indien nodig) een integraal persoonsgericht plan van aanpak wordt opgesteld. Het JPP wordt gevoed door jongerenwerkers van Trajekt die daadwerkelijk werkzaam zijn in de wijk en de taal spreken van de jongeren, waardoor zij eenvoudig(er) contact leggen met de (risico)jeugd in de wijk.

De gehanteerde aanpak in het JPP is gebaseerd op een gemeenschappelijke informatievoorziening die gevoed wordt door alle betrokken samenwerkingspartners. Op basis van een goede informatiepositie, die wordt gevoed met signalen uit de wijk, wordt besloten welke problemen ter hand worden genomen. Vervolgens wordt per probleem vastgesteld welke partner(s) een bijdrage kunnen leveren aan de aanpak.

⁴ Veiligheidshuis Den Haag, *Veiligheidshuis zet straatcoaches in!* 2010.

HATERT THUIS IN NIJMEGEN

Sinds juni 2009 is een wijkteam operationeel in de prachtwijk Hatert in Nijmegen. Het wijkteam richt zich onder meer op de signalering en ondersteuning van Multi-probleemgezinnen in de wijk en daarmee ook op de bestrijding van overlast. Het wijkteam werkt hierbij nauw samen met woonconsulenten van de verschillende woningcorporaties die actief zijn in de wijk. Daarnaast werkt het wijkteam samen met de wijkagenten die werkzaam zijn in Hatert. Andere betrokken partners zijn de adviseur van het Meldpunt Bijzondere Zorg en de uitvoerend casusmanager van het NIM Maatschappelijk Werk. De wijkteamregisseur, werkzaam voor de gemeente Nijmegen, is belast met de regie binnen het samenwerkingsverband.⁵

Het wijkteam is in eerste instantie begonnen met de 'doorstart' van het overlastpandenoverleg. In dit overleg waarin gemeente, corporaties en politie deelnamen, werden ernstige overlastgevende wijkbewoners besproken. Op de lijst van het overlastpandenoverleg stonden ongeveer 60 huishoudens. Met de huishoudens waarover vanuit de wijkteamleden of andere werkers uit de wijk zorgsignalen kwamen, is het wijkteam aan de slag gegaan.

De doelgroep van het wijkteam kenmerkt zich door een meervoudige problematiek. Er is vaak ook geen sprake van een duidelijke zorgvraag bij de doelgroep. De professionals van de betrokken organisaties kijken gezamenlijk naar de problematiek, waar mogelijk in samenspraak met het gezin. Zo nodig wordt hierbij dwang en drang toegepast. Andere belangrijke uitgangspunten van de aanpak die het wijkteam voorstaat, zijn een integrale werkwijze, systeemgerichte benadering en probleemgericht werken. Het wijkteam heeft de nadrukkelijke opdracht gekregen uit te gaan van de 'één gezin één plan' aanpak. Bij voorkeur wordt een intensieve en kortdurende interventie gehanteerd, waarna een reguliere hulpverleningsinstantie het weer over kan nemen. Mogelijke interventies zijn de inzet van een gezinscoach, intensieve trajectregie, casusregie, gespecialiseerde gezinshulp en schuldhulpverlening. Bij de overdracht van een gezin naar een partnerorganisatie blijft het gezin langdurig onder monitoring van het wijkteam, omdat een mogelijke terugval altijd op de loer ligt.

*"Het feit dat de hulpverleners in de wijk zelf actief zijn, draagt bij aan het vroegtijdig signaleren van problemen. Daarnaast is de informatiepositie van de betrokken partners door de samenwerking enorm verbeterd. De wijkagent bijvoorbeeld, weet nog beter waar hij op moet letten in de wijk."*⁶

Het wijkteam werkt nauw samen met het Veiligheidshuis Nijmegen en het CJG. Zo is er ten aanzien van huiselijk geweld een brug geslagen tussen de zorg- en justitieketen door middel van een wekelijks screeningsoverleg. Wanneer er sprake is van een complexe casuïstiek wordt onderling tussen de wijkteamregisseur, de procesregisseur van het CJG en de procesmanager van het Veiligheidshuis besloten wie in de casus het voortouw neemt.⁷

⁵ R. Bogman en F.A.A. van Summeren, *Achter de voordeur bij de G31*, 2010.

⁶ Interview met beleidsmedewerker gemeente Nijmegen

⁷ F.A.A. van Summeren en D. van Loon, *Wel of niet samen? De samenwerking tussen het Veiligheidshuis en het CJG in beeld*, 2010.

Tot slot

GEBIEDSGEBONDEN AANPAK GEWENST

Of er moet worden ingezet op een gebiedsgebonden aanpak van criminaliteit en onveiligheidsproblemen is allang geen punt van discussie meer bij gemeenten, politie en andere veiligheidspartners. De praktijk van de laatste jaren laat zien dat in toenemende mate oplossingen voor onveiligheidsproblemen worden gevonden in een gebiedsgerichte aanpak. Bijvoorbeeld bij de aanpak rond drugs- en jongerenoverlast.

COÖRDINATIE

De vraag is vervolgens hoe de samenwerking tussen de veiligheidspartners die aan de slag gaan met een gebiedsgebonden aanpak het best vorm kan worden gegeven. Daarvoor is een netwerk nodig dat flexibel kan opereren, afhankelijk van het probleem en de benodigde interventies. Met de ontwikkeling van het Veiligheidshuis is een netwerk ontstaan waarin alle relevante partners rond veiligheid zich verbinden tot samenwerking. De praktijkvoorbeelden laten zien dat het Veiligheidshuis als informatieknooppunt tussen veiligheidspartners bij uitstek geschikt is om bij een probleemgerichte, gebiedsgebonden aanpak een coördinerende rol op zich te nemen.

Frank van Summeren (MSc) is werkzaam als onderzoeker/ adviseur Veiligheid bij Partners+Pröppler en initiatiefnemer van de LinkedIn groep 'het Veiligheidshuis, samenwerken aan veiligheid.'

Drs. Rob Bogman is senior onderzoeker/adviseur Veiligheid en Leefbaarheid bij Partners+Pröppler.

Drs. Mark Rouw is senior onderzoeker/adviseur Jeugd en Leefbaarheid bij Partners+Pröppler en doet onderzoek naar jongerenparticipatie en wijkgericht werken.